Zdravsteni nadzor radnika migranata

Palenkić, Anamarija

Master's thesis / Diplomski rad

2014

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, School of Medicine / Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:187774

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Dr Med - University of Zagreb School of Medicine Digital Repository

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

MEDICINSKI FAKULTET

Anamarija Palenkić

ZDRAVSTVENI NADZOR RADNIKA MIGRANATA

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2014.

Ovaj diplomski rad izrađen je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, na Zavodu za zdravstvenu ekologiju i medicinu rada, pod mentorstvom dr.sc. Milana Miloševića, dr.med. i predan je na ocjenu u akademskoj godini 2013./2014.

Sadržaj

POPIS KRATICA .....

SAŽETAK.....

SUMMARY .....

1. RADNIK MIGRANT..... 1

1.1 MIGRACIJE 1

1.2 MIGRANTI 2

1.3 RADNIK MIGRANT..... 4

1.3 RADNI UVJETI RADNIKA MIGRANATA 6

2. SEKTORI ZAPOŠLJAVANJA..... 8

3. ZDRAVSTVENI RIZICI 11

3.1 EDUKACIJA I PREVENCIJA 13

4. ZDRAVSTVENI NADZOR RADNIKA MIGRANATA 16

4.1 NADZOR DRŽAVNE GRANICE..... 16

4.2 CIJEPLJENJE..... 18

4.2.1 KOGA TREBA CIJEPITI?..... 18

4.2.2 PODACI O PROCIJEPLJENOSTI..... 19

4.2.3 PROCJENA RIZIKA OBOLIJEVANJA MIGRANATA OD VIRUSNO PRENOSIVIH BOLESTI I POTREBA ZA CIJEPLJENJEM 20

4.2.4 NEOBAVEZNO I OBAVEZNO CIJEPLJENJE PUTNIKA 23

4.2.5 KAKO POVISITI STOPU PROCIJEPLJENOSTI MIGRANATA..... 24

4.3 LIJEČNIČKI PREGLED 25

4.3.1 LIJEČNIČKI PREGLED ZA RAD U INOZEMSTVU 29

5. HIV/AIDS..... 30

6. PROMOVAX 32

6.1 ZAŠTO TAKAV PROJEKT?..... 32

6.2. REZULTATI PROGRAMA..... 33

ZAKLJUČAK..... 34

ZAHVALE 35

LITERATURA..... 36

ŽIVOTOPIS..... 39

POPIS KRATICA

AIDS - Aquired immunodefficiency syndrome (Sindrom stečene imunodeficijencije)

HIV - Human immunodefficiency virus (Virus humane imunodeficijencije)

HBV - Hepatitis B virus

MO-PA-RU - Morbili-Parotitis-Rubeola

DiTePer - Difterija-Tetanus-Pertusis

KKS - Kompletna krvna slika

L - Leukociti

SE - Sedimentacija eritrocita

GUK - Glukoza u krvi

GGT - Gama-glutamiltransferaza

PSA - Prostate-specific antigen (Specifični antigen prostate)

RTG - Radioizotopni termoelektrični generator (rentgen)

EKG - Elektrokardiogram

ORL - Otorinolaringologija

WHO - World Health Organization

SZO - Svjetska zdravstvena organizacija

EU - European Union (Europska Unija)

UN - United Nations (Ujedinjeni Narodi)

EWCO - European Working Conditions Observatory

HZZ - Hrvatski zavod za zapošljavanje

PROMOVAX- Promoting Vaccinations among Migrant Populations in Europe (Promoviranje procjepljivanja među migrantskim populacijama u Europi)

SAŽETAK

Naslov: Zdravstveni nadzor radnika migranata

Autor: Anamarija Palenkić

Procesom globalizacije, postalo je puno lakše prelaziti granice. Povećao se protok ljudi, prometa i robe. Kako u cijelom svijetu, tako i Europi, pa i u Hrvatskoj, ljudi puno lakše i puno ćešće putuju u potrazi za boljim životm, bojim radnim uvjetima, obrazovanjem i materijalnim napretkom. Globalizacija ima svoje pozitivne strane jer na taj način ljudi donose svoju kulturu, običaje i obogaćuju društvo, no postoje uvijek i negativne strane. U prvom redu, to su lošiji životni i radni uvjeti migranata koji ih čine osjetljivijima i podložnijima obolijevanju, poglavito od zaraznih bolesti, te samim time, širenju bolesti u zemlje u koje putuju, te zemlje u koje se vraćaju.

Jedan od razloga teških životnih i radnih uvjeta migranata je nedovoljna svijest o njihovoj vulnerabilnosti i diskriminacija istih s obzirom na kulturu, vjeru i rasu. Domaće stanovništvo teško prihvaća strance i pokazuje strah od istih.

Zdravstveni nadzor radnika migranata trebao bi se temeljiti prvenstveno na prevenciji teških i zaraznih bolesti, podizanjem svijesti o procjepljivanju, edukacijom i informiranjem istih o mogućim rizicima i načinima kako izbjeći njihovo njegativno djelovanje, odgovornom spolnom ponašanju i potrebom za uspostavljanjem dobrih međuljudskih odnosa.

Ključne riječi: globalizacija, radnik migrant, zdravstveni rizici, zdravstveni nadzor

SUMMARY

Title: Health surveillance of migrant workers

Author: Anamarija Palenkić

Process of globalization has made easier to cross borders. It has increased flow of people, traffic and goods. In Croatia, as well as in Europe and the whole world, people much easier and more often travel in search of better life, better chances for work, education, and material improvement.

Globalization has positive sides because it's the way people bring their culture and enriches society, but there are negative sides as well. Firstly, there are poorer living and working conditions of migrants that make them vulnerable and susceptible to sickness, especially to contagious diseases, which they spread to countries they travel to or to countries they return back to.

One of reasons of hard working and living conditions of migrants is inadequate awareness of their vulnerability and discrimination of them according to culture, religion or race. Domicile population has difficulties in accepting foreigners and shows fear of them.

Health surveillance of migrant workers should firstly be based on prevention of hard and contagious diseases, increasing awareness of benefits and importance of vaccination, by educating and informing them of possible risks they are facing and ways of avoiding their negative effects, of responsible sexual behavior and establishment of good interpersonal relationships.

Key words: globalization, migrant worker, health risks, health surveillance

1. RADNIK MIGRANT

1.1 MIGRACIJE

Migracija (lat. migratio,migrare) označava lutanje, kretanje, seljenje. Pod pojmom migracije podrazumijeva se fizičko kretanje ljudi iz jednog područja u drugo**,** a odnosi se na pojedinca ili grupu ljudi. Razlikuju se prema vrsti, te tako mogu biti *emigracije*, odnosno odseljenje stanovništva i *imigracije*, doseljenje stanovništva (Mesić 2002).

Migracije su postojale još u prapovijesnom razdoblju, kada su se odvijale pretežito zbog potrage za hranom i boljim uvjetima života u pogodnijim podnebljima, zbog ekoloških neprilika ili prenapučenosti određenog područja. Daljnim napretkom civilizacije, stanovništvo je migriralo iz drugačijih razloga, kao što su trgovina, razvoj industrije, izgradnja gradova, umjetnost, te su se javljale i prisilne migracije uvjetovane ratnim zbivanjima, vjerskim progonima i općenito bijegom u potrazi za zaštitom (Mesić 2002).

Suvremeno doba donosi novi poticaj za migracije, kao što je napredak tehnologije i razvoj prometa. Postoji također jaz između manjeg broja bogatih, tehnološki naprednijih i vojno moćnih država u odnosu na ostatak svijeta. Nakon drugog svjetskog rata u Europi se odvijao veliki val migracija kao što su migracije izbjeglica i raseljenih osoba, traženje azila. Karakteristika suvremenog doba je i „odljev mozgova“ koji označava migracije stručnjaka u potrazi za većim profesionalnim napretkom, boljim uvjetima i standardima života, te na kraju većim prihodima, odnosno materijalnim napretkom.

Migracije imaju različite utjecaje u pojedinim državama, što ovisi o opsegu, strukturi i karakteristikama emigranata i imigranata. Pozitivni utjecaj migracija nastaje zbog privremenog olakšanja na tržištu rada, gospodarskog razvoja od pomoći emigranata,

umrežavanja, te dolaska ili povratka kapitala i znanja. S druge strane, negativni utjecaji nastaju na razini političke, ekonomske, društvene i vjerske napetosti između lokalnog stanovništva i doseljenika (Giddens 2007).

Tablica 1. Tiplologija S.Collins (1993) (www.pravo.unizg.hr 2014)

	EKONOMSKE	**POLITIČKE**
DOBROVOLJNE	Radne migracije	Npr. migracije Židova u Izrael
NEDOBROVOLJNE	Izbjeglice zbog gladi; ekološke izbjeglice	Izbjeglice

1.2 MIGRANTI

Ne postoji jedna definicija migranata, te tako migranti mogu biti definirani prema njihovom pravnom statusu, narodnosti, zatim prema trajanju migracije ili razlozima za migraciju, te ih se zbog toga može podijeliti u nekoliko kategorija (Giddens 2007).

- **Ekonomski migrant** – osoba koja napušta svoju zemlju i seli se u drugu isključivo iz ekonomskih razloga, odnosno željom za boljim poslom, uvjetima rada i većim prihodima
- **Neregularni migrant** – osoba koja zbog nezakonitog ulaska u državu ili isteka vize, nema pravni status u državi u kojoj trenutno živi
- **Izbjeglica** – osoba koja se nalazi u zemlji čiji nije državljanin zbog straha od proganjanja zbog svoje nacionalnosti, vjere, rase, političkog mišljenja
- **Tražitelj azila** – stranac koji podnese zahjtev za azil
- **Žrtva trgovanja ljudima** – zbog prisilne prostitucije, pornografije, nezakonitog zapošljavanja, ropstva, prisilnog braka

Integracija imigranata osnovana je s ciljem uključivanja imigranata u temeljna strukturna područja države primateljice, te njihove identifikacije s tim društvom. Proces je dvosmjeran, što znači da država primateljica ima obvezu osigurati formalna prava imigrantu za sudjelovanje u gospodarskom, kulturnom i društvenom životu zajednice, te se on treba prilagoditi vrijednostima i standardima društva države primateljice bez odricanja vlastitog kulturnog identiteta, uz aktivno sudjelovanje u procesu integracije (Čačić-Kumpes et al 2012).

Problemi vezani od strane društva pri doseljavanju imigranata su strah od stranaca, predrasude, nesnošljivost, rasizam i ksenofobija, što dovodi do opće diskriminacije imigranata. Diskriminacija je najizraženija u političkom, gospodarskom, socijalno društvenom i pravnom području (Čačić-Kumpes et al 2012).

Upravo iz tog razloga, u Republici Hrvatskoj je pokrenut ***„Akcijski plan za uklanjanje prepreka u ostvarivanju pojedinih prava u području integracije stranaca u hrvatsko društvo za razdoblje od 2013. do 2015.“*** (Vlada Republike Hrvatske 2013). Plan obuhvaća poduzimanje određenih mjera kojima će se omogućiti integracija stranaca u hrvatsko društvo, te osigurati ravnopravnost u gospodarskom, kulturnom i društvenom životu društva. Poseban naglasak je na području obrazovanja, rada, zapošljavanja radi ostvarenja pravnog statusa i državljanstva. Osim toga, ističe se važnost poduzimanja mjera protiv diskriminacije stranaca.

1.3 RADNIK MIGRANT

Radnik migrant je osoba koja zbog posla ili prirode samog posla putuje u inozemstvo. To je **„osoba koja je radila, radi ili će raditi na poslu za koji dobiva naknadu u državi čiji nije državljanin“** (Europska konvencija 2004).

Zbog sve većeg porasta nezaposlenosti u nerazvijenim zemljama, te zbog stalne potražnje za boljim radnim i životnim uvjetima, te materijanim napretkom, u čitavom svijetu postoji stalan porast broja ljudi koji putuju u inozemstvo u potrazi za poslom i obavljanjem istog. Osim toga, u razvijenim zemljama postoji povećana potreba za nestručnom radnom snagom koja će obavljati neprivlačne poslove koje državljani tih zemalja ne žele raditi, te tako, iste te zemlje pružaju velike mogućnosti za zapošljavanje stranaca. Globalizacija, kao proces postupnog ukidanja ograničenja protoka roba, usluga, ljudi i ideja među različitim državama i dijelovima svijeta, omogućila je migriranje milijuna ljudi i njihovih obitelji iz domicilnih zemalja u razvijene zemlje (Lončar 2005).

Osim navedene, definicije radnika migranata su:

- bilo koja osoba koja živi privremeno ili trajno u zemlji u kojoj nije rođena, a stekla je neku značajnu društvenu povezanost u novoj okolini. U nekim zemljama se zbog državne politike čak i osobe rođene u toj zemlji mogu smatrati migrantima, dakle osobu koja mijenja mjesto boravka (Europska konvencija 2004)
- svaka osoba koja privremeno napušta stalno mjesto boravka u državi u kojoj trenutno živi, dolazi samostalno i neorganizirano u drugu državu u kojoj ostaje najviše do 10 mjeseci godišnje zbog sezonskih poslova (Europska konvencija 2004)

Osim navedenih, postoje i posebne skupine ljudi koji povremeno putuju u inozemstvo zbog prirode posla koji obavljaju, ali u tim zemljama ne žive, te se ne svrstavaju pod pojam tipičnih radnika migranata. To su ***sezonski radnici*** (radnici koji privremeno rade sezonske poslove u drugoj državi), ***pomorc*****i** (radnici koji plove na brodu pod zastavom strane zemlje), ***vozači autobusa ili kamiona*** (obavljajući posao putuju u strane zemlje), ***radnici na platformi*** (registriranoj u zemlji čiji radnici nisu državljani), ***radnici putnici*** (zaposleni u drugoj državi i u tu državu putuju svakodnevno ili vikendom), ***radnici na edukaciji*** (školuju se u stranoj državi), ***radnici na stručnom usavršavanju*** (sudjeluju u stručnim i znanstvenim projektima u stranoj državi), ***sportaši radnici*** (bave se sportom profesionalno ili amaterski u državi čiji nijsu državljani), ***slobodni umjetnici*** (privremeno borave u državi čiji nisu državljani), te ***vojnici*** (Bubaš et al 2013).

Očito je da postoje različiti razlozi zbog kojih radnici migriraju, ovisno o prirodi posla koji obavljaju, no svima im je zajednička migracija. Upravo ista, dovodi do susretanja s nepoznatom okolinom koja nosi određene kako radne, društvene, tako i zdravstvene poteškoće i moguće rizike. Uvjeti rada radnika migranata nisu uvijek optimalni, te se često susreću s problemima oko osiguranja smještaja i prehrane, često mijenjaju mjesto rada, te isto tako izbivaju iz obitelji na duže vrijeme, što stvara dodatne poteškoće. Osim toga, zaposleni su najčešće na niskokvalificiranim radnim mjestima, obavljaju teške fizičke poslove, rade prekovremeno, te na povremenim poslovima za koje su nedovoljno educirani. Životni uvjeti također nisu idealni. Smještaj, odnosno životni prostor radnika, često je skučen ili prenapučen, loše održavan, bez ventilacije i kupaonice ili sanitarnog čvora, grijanja te pitke vode. Zbog svega navedenog, izloženi su raznim fizikalnim, kemijskim i biološkim čimbenicima koji im mogu ugroziti zdravlje, te postoji povećan rizik od obolijevanja i širenja zaraznih bolesti (Bubaš et al 2013).

1.3 RADNI UVJETI RADNIKA MIGRANATA

Radnici migranti su više usmjereni slabo plaćenim, niskokvalificiranim poslovima, bez mogućnosti napredovanja, te često padaju pod kategoriju jeftine radne snage. Razlozi mogu biti u samoj diskriminaciji od strane države i društva s obzirom na rasu, vjeru, nacionalnost, te dob i spol radnika. Zbog nemogućnosti napredovanja u poslu postoje i problemi vezani uz usavršavanje i napredovanje u samoj karijeri.

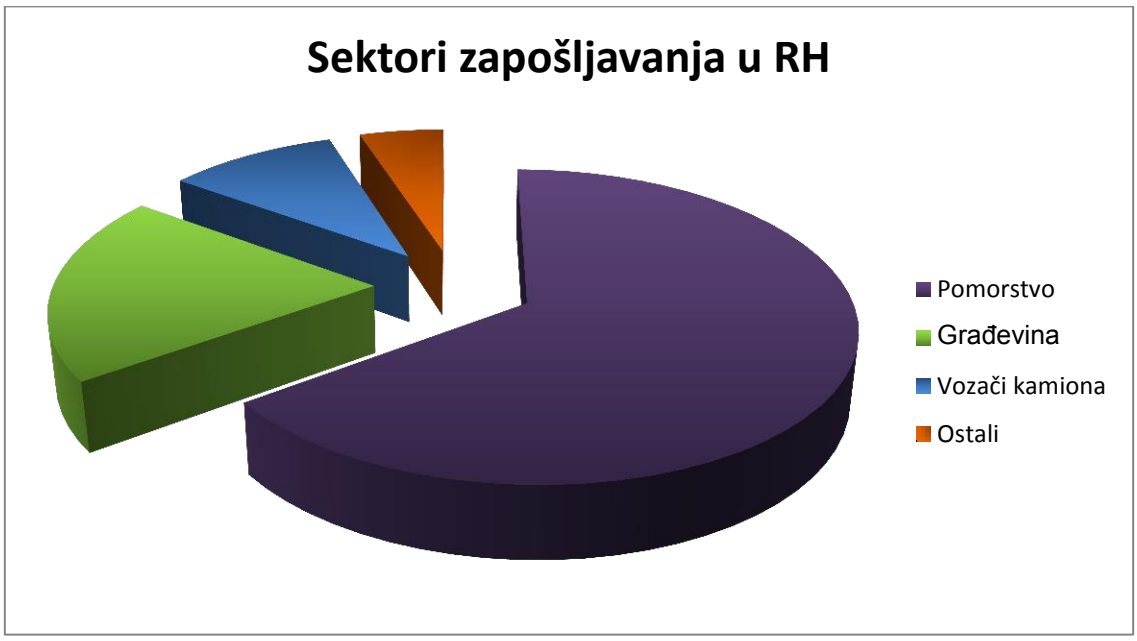
Migranti se najčešće zapošljavaju u privrednim granama u kojima postoji velik rizik od ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, te bolesti vezanih uz sam rad. Opasnosti i štetnosti na radu s kojima se radnici migranti susreću mogu biti mehaničke ozljede, ozljede uzrokovane električnom strujom, toplinom, bukom, kemijske i biološke opasnosti, radijacijsko zračenje, te težak fizički rad. Teški rad i teški socijalni uvjeti uvelike uzrokuju psihološki stres (Bubaš et al 2013).

Tablica 2. Čimbenici koji ometaju sudjelovanje radnika migranata u korištenju prilika na tržištu rada (Bubaš et al 2013).

	Čimbenici spomenuti u nacionalnim statistikama
AT	Manje prilika za usavršavanje, jezična barijera
BE	Ograničen pristup javnom sektoru, etničke predrasude
CY	Jezične i pravne barijere
CZ	Diskriminacija od kolega
DE	Obrazovne kvalifikacije
DK	Obrazovne kvalifikacije
EE	Ograničen pristup javnom sektoru i upravljačkim pozicijama
ES	Diskriminacija od zaposlenika, birokratske prepreke u cjelokupnom tržištu rada
FI	Etničke predrasude, obrazovne kvalifikacije, jezična barijera
FR	Obrazovne kvalifikacije i diskriminacija zbog etničkih predrasuda
NL	Etničke predrasude
LT	Jezična barijera
LU	Etničke predrasude
MT	Jezična barijera, etničke predrasude
SE	Manje prilika za napredovanje, diskriminacija od poslodavca
SI	Obrazovne kvalifikacije

2. SEKTORI ZAPOŠLJAVANJA

Migranti se najčešće zapošljavaju u graditeljstvu, šumarstvu, poljoprivredi, komunalnoj djelatnosti, hotelijerstvu i pomorstvu. U Hrvatskoj, prema nekim izvorima, ima oko 50.000 radnika migranata, među kojima je najviše pomoraca (35.000), slijede građevinski radnici (10.000), a vozača kamiona ima najmanje (5.000); (Greiner et al 2006).

Ipak, taj broj je promjenjiv iz godine u godinu i prilično nepouzdan jer je populaciju koja migrira teško nadzirati s obzirom da migracije nisu organizirane i nema potpune evidencije, tako da nije posve poznato gdje i na koliko dugo radnici odlaze na rad u inozemstvo. Od radnika migranata u Hrvatskoj je najtočniji podatak o broju pomoraca, s obzirom da je to populacija radnika čiji su odlasci najbolje evidentirani. Smatra se da je trenutno u svijetu oko 80 milijuna radnika migranata, a najmanje njih 15% nema reguliran radni status, tj. rade u sivoj ekonomiji bez ikakvih socijalnih i radnih prava (Greiner et al 2006).

Prema informaciji dostavljenoj od strane Ministarstva unutarnjih poslova, u razdoblju od 01. siječnja do 31. prosinca 2013. godine izdano je 176 radnih dozvola za novo zapošljavanje, te je produženo 1538 radnih dozvola za zapošljavanje stranaca (pri čemu najviše za državljane Bosne i Hercegovine 1364, Makedonije 59, Kine 54 i Srbije 32). Izvan kvote radnih dozvola u promatranom razdoblju izdano je ukupno 2653 radnih dozvola za novo zapošljavanje i produljenje, od čega 1262 za novo zapošljavanje, a najviše za državljane Italije, Bosne i Hercegovine, Rusije, Kine, Slovenije, Austrije, Njemačke, Srbije i Sjedinjenih Američkih Država (Hrvatski zavod za zapošljavanje 2014).

Prema informaciji dostavljenoj od strane Ministarstva unutarnjih poslova, u razdoblju od 01. siječnja do 31. prosinca 2012. godine izdano je 225 radnih dozvola za novo zapošljavanje, produženo je 1 724 radne dozvole za zapošljavanje stranaca, a temeljem ukupne godišnje kvote radnih dozvola za produženje već izdanih radnih dozvola za zapošljavanje stranaca u Republici Hrvatskoj za kalendarsku godinu 2012 (Hrvatski zavod za zapošljavanje 2014).

Tablica 3. Zahtjevi za izdavanje dozvole za boravak i rad državljana država članica EU nakon 1.7.2013. godine (Hrvatski zavod za zapošljavanje 2014).

AUSTRIJA	**26**
BELGIJA	2
CIPAR	1
FRANCUSKA	27
GRČKA	2
ITALIJA	88
NIZOZEMSKA	6
NJEMAČKA	58
SLOVENIJA	61
ŠPANJOLSKA	14
VELIKA BRITANIJA	22
UKUPNO:	307

Državljani država članica EU najčešće se zapošljavaju u sektoru trgovine, industrije, ugostiteljstva i turizma, obrazovanja i znanosti, građevinarstva, kulture, sporta, prometa i veza te brodogradnje.

Od dana ulaska u EU, ukupan broj prijavljenih državljana EU u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje je 35 i to iz po jedna osoba iz Austrije, Bugarske, Belgije, Irske, Italije, Nizozemske, Švedske i Ujedinjenog Kraljevstva, dvije osobe iz Rumunjske, Mađarske, Poljske, po tri osobe iz Danske, Njemačke, Slovačke, Češke Republike, te devet osoba iz Slovenije. Od dana ulaska u EU, 41 nezaposlena osoba (iz Njemačke, Irske, Austrije, Danske) uvezla je novčanu naknadu koju mogu koristiti za vrijeme nezaposlenosti.

3. ZDRAVSTVENI RIZICI

Odnos između radne mobilnosti i zdravstvenih rizika usko je povezan s načinom i vrstom poslova koje radnici migranti obavljaju, ali i s načinom života uključujući siromaštvo, odvojenost od obitelji i partnera kao i sociokulturnim normama (Knežević et al 2010).

Kod radnika migranata češće se susreću oštećenja sustava za kretanje, zbog dizanja i vučenja teških tereta, srčano-žilne bolesti, oštećenje očne sluznice zbog rada s nadražljivcima, trovanja pesticidima, izloženost karcinogenima i mutagenima, „mobbing"-zlostavljanje na radnom mjestu, stres, zarazne bolesti uključujući spolno prenosive bolesti i HIV/AIDS (Knežević et al 2010).

Zasebna skupina radnika migranata su pomorci u kojih je učestalost obolijevanja od određenih bolesti veća nego u drugim sektorima. Pomorci češće obolijevaju od gastrointestinalnih bolesti, ciroze, malignih nepolazmi, te kardiovaskularnih bolesti. S obzirom da pomorci putuju u različite dijelove svijeta, izloženi su infekcijama kojima bi rijetko bili izloženi u zemljama iz kojih potječu. Osim toga, uvjeti života na brodu uvjetuju izloženost raznim fizikalnim agensima kao što su buka, promjene temperature, makrovibracije, te su izloženi rizicima kao što su piratstvo, nasilje i vremenske nepogode. Mogu biti izloženi toksičnom teretu s broda i većoj učestalosti ozljeda na radu. Životni uvjeti vezani uz skučenu radnu sredinu i boravak u istoj na duže vrijeme s restrikcijom privatnosti i strogom hijerarhijom, često su vezani uz povećanje napetosti te razvoja štetnih utjecaja radnog stresa (Knežević et al 2010).

Migracija zbog posla nastaje između zemalja različitih ekonomskih standarada, stoga se radnici migranti u ekonomski niskorazvijenim zemljama često susreću sa zaraznim bolestima. Infekcija različitim uzročnicima zaraznih bolesti ima dvojaki učinak: na zdravlje samog migranta, ali i na zdravlje zemlje iz koje potječe i u kojoj inače živi. Rizici pobola

ovise o samoj zemlji putovanja/rada/boravka, duljini boravka, načinu smještaja, vrsti posla kao i dosadašnjem zdravstvenom stanju samog migranta **(**Kosanović Ličina 2014**)**.

Najčešće zarazne bolesti pomoraca i radnika koji putuju u tropske krajeve su crijevne bolesti, malarija, spolno prenosive bolesti, hepatitis A,B,C, te virusne hemoragijske groznice.

Rizik za ***malariju*** povećava put u endemska područja, noćna izloženost, ne korištenje insekticida, te ne uzimanje profilakse. Prevencija je ujedno i najbolja zaštita.

Slika 1. Rizik od malarije

Izvor: www.nzjz-split.hr 2014

Od ***spolno prenosivih bolesti***, među radnicima migrantima, postoji povećan rizik od obolijevanja i prijenosa klamidije, humanog papiloma virusa, trihomonas vaginalis, gljivičnih infekcija, ureaplazme, mikoplazme, genitalnog herpesa, gonoreje, sifilisa, hepatitisa B i C, te HIV/AIDS-a.

Akutne infekcije probavnog sustava su vrlo učestale bolesti na putovanjima, najčešće uzrokovane bakterijama, od kojih je čest uzročnik Escherichia Coli, te crijevnim virusima i

nametnicima. Najbolja prevencija je kuhanje vode najmanje 5 minuta, izbjegavanje konzumiranja sirovog voća i povrća, te guljenje voća prije konzumiranja.

Na ***psihičko zdravlje*** utječu čimbenici kao što je strani okoliš, teški životni uvjeti, izolacija, odvojenost od obitelji i prijatelja, različita porijekla, nacije i kulture u radnoj okolini, dosada, nasilje, te nemogućnost odlaska s broda ili iz kampa (Knežević et al 2010).

3.1 EDUKACIJA I PREVENCIJA

Kako bi se smanjila mogućnost zaražavanja različitim uzročnicima zaraznih bolesti, svaki migrant/putnik bi se prije odlaska na rad ili putovanje trebao informirati o zdravstvenim rizicima i načinima kako ih izbjeći, i to savjetovanjem prije putovanja u liječnika specijaliziranih za prevenciju putničkih bolesti **(**Kosanović Ličina 2014**)**.

Pod prevencijom u svrhu očuvanja zdravlja, podrazumijeva se izbjegavanje rizičnog ponašanja i rizičnih situacija, pravilna prehrana, izbjegavanje alkohola, droga i cigareta, odgovorno spolno ponašanje, dobri međuljudski odnosi, suradnja i razumijevanje, te cijepljenje. Prevencija je ujedno i edukacija radnika da se pridržavaju danih preporuka o očuvanju zdravlja **(**Kosanović Ličina 2014**)**.

Savjetovanje radnika migranata trebalo bi se vršiti prije putovanja u sklopu zdravstvenog pregleda, individualno ili grupno, te prije HIV testiranja i nakon rezultata testa, individualno kod liječnika ili savjetnika (Knežević 2012).

U aktivnostima za prevenciju potrebno je uključiti i poslodavce te ih educirati o važnosti pravovremenog informiranja o obveznim i preporučenim cijepljenjima za zemlje u kojima će boraviti njihovi radnici, predstavnike radnika, te stručnjake iz područja zaštite na radu (Knežević 2012).

Tablica 4. Bolesti koje se mogu spriječiti procjepljivanjem (Promovax, Znate li sve o cjepivima?)

Zarazna bolest	Način prijenosa	Simptomi	Komplikacije
Hepatitis A	Izravni doticaj, putem kontaminirane hrane i vode	Gubitak apetita, vrućica, povraćanje, bol u trbuhu, tamna mokraća	Rijetko se razvije teška klinička slika, većina se potpuno oporavi, **postoji cjepivo**
Hepatitis B	Doticaj s krvlju ili drugim tjelesnim tekućinama zaražene osobe	Žuta koža i oči (žutica), tamna mokraća, umor, mučnina, povraćanje i bol u trbuhu	Kronična infekcija jetre, ciroza ili rak jetre **Cjepivo HBV**
Morbili (ospice)	Zrakom (kapljično)	Osip, visoka tjelesna temperatura, curenje nosa, kašalj	Infekcja pluća ili uha, encefalitis, smrt **Cjepivo MO-PA-RU**
Varicella (vodene kozice)	Zrakom (kapljično)	Vrućica, osip (prvo na licu, potom se širi na ostale dijelove tijela)	Upala pluća, bakterijska infekcija, upala jetre i mozga, **postoji cjepivo**
Mumps (zaušnjaci)	Zrakom (kapljično)	Vrućica, otok parotidne žlijezde	Encefalitis, gubitak sluha, **cjepivo MO-PA-RU**
Rubella (crljenac ili rubeola)	Zrakom (kapljično)	Simptomi nalik gripi, crveni osip koji ne svrbi	Opasan kod trudnica, oštećenje ili smrt ploda, **cjepivo MO-PA-RU**
Pneumokokne infekcije	Zrakom (kapljično)	Infekcije uha, sinusa, pluća, meningitis	Teški ishod za kronične bolesnike, 5% djece oboljele od meningitisa

			umire
Meningokokne infekcije	Zrakom (kapljično)	Meningitis- visoka tjelesna temperatura, zakočen vrat, povraćanje, smetenost	Može ishoditi smrću unutar nekoliko sati, u preživjelih se može razviti invalidnost
Pertussis (hripavac)	Zrakom (kapljično)	Jaki kašalj, može trajati tjednima	Pneumonija i encefalitis u male djece, **cjepivo DiTePer**
Tetanus	Preko posjekotina na koži, rane	Grčenje mišića, čeljusti, vrata, otežano gutanje, vrućica, znojenje, visoki krvni tlak	10% oboljelih umire, **cjepivo DiTePer**
Difterija	Zrakom (kapljično)	Simptomi prehlade, obloženo ždrijelo, otežano gutanje	5%-10% oboljelih umire, **cjepivo DiTePer**
Poliomijelitis	Peroralnim putem	Grlobolja, vrućica, mučnina, glavobolja	Paraliza i smrt
Gripa	Zrakom (kapljično)	Vrućica, bol u mišićima, grlobolja, kašalj, umor	Upala pluća

4. ZDRAVSTVENI NADZOR RADNIKA MIGRANATA

4.1 NADZOR DRŽAVNE GRANICE

Nadzor državne granice je kontrola prelaska državne granice i zaštita državne granice, a obavlja se radi osiguranja nepovredivosti državne granice i državnog područja, zaštite života i zdravlja ljudi, sprečavanja i otkrivanja kaznenih djela i prekršaja, te otkrivanja i pronalaska počinitelja istih, sprečavanja nezakonitih migracija i sprečavanja i otkrivanja drugih opasnosti za javnu sigurnost, pravni poredak i nacionalnu sigurnost. Poslove nadzora obavlja granična policija, a sam nadzor je u nadležnosti Ministarstva unutarnjih poslova (Narodne novine 2003).

Granični prijelazi su mjesta određena za prelazak državne granice u cestovnom, željezničkom, zračnom, pomorskom i riječnom prometu, na kojima se granična kontrola obavlja stalno, sezonski ili privremeno (Narodne novine 2003).

Vlada Republike Hrvatske uredbom određuje granične prijelaze, vrijeme i način prelaska preko državne granice (Narodne novine 2013).

Granična kontrola obavlja se na mjestu graničnog prijelaza, može se obaviti i izvan područja graničnog prijelaza u vlakovima, zrakoplovima i plovilima u zakonski propisanom vremenu. Osoba koja namjerava prijeći ili je već prešla graničnu crtu dužna je dati na uvid isprave propisane za prelazak državne granice, podvrgnuti se graničnoj kontroli te ne smije napustiti područje graničnog prijelaza dok nije obavljena granična kontrola. Takva je osoba dužna policijskom službeniku objasniti sve okolnosti vezane uz ispunjavanje uvjeta prelaska državne granice i postupati po upozorenjima i zapovjedima službenika koji obavljaju graničnu kontrolu (Narodne novine 2003).

Policijski službenik pri obavljanju kontrole osoba ovlašten je tražiti na uvid isprave propisane za prelazak državne granice, provjeriti jesu li ispunjeni uvjeti za boravak u Republici Hrvatskoj, osobito ima li putnik dovoljno financijskih sredstava i je li točna navedena svrha putovanja, unijeti u isprave propisane za prelazak državne granice podatke o ulasku i izlasku iz zemlje i druge relevantne podatke. Kada postoji sumnja u vjerodostojnost isprave za prelazak državne granice, uzeti otiske prstiju i dlanova, te druge biometrijske podatke, zadržati osobu u vremenu prijeko potrebnom za obavljanje granične kontrole, dati upozorenja i zapovijedi u cilju pravilnoga, nesmetanog i brzog odvijanja granične kontrole (Narodne novine 2003).

Prema zakonu o strancima, propisuju se uvjeti ulaska, kretanja i boravka, rad stranaca i uvjeti rada i prava raspoređenih radnika u Republici Hrvatskoj (Narodne novine 2011).

1. *Stranac* je osoba koja nije hrvatski državljanin
2. *Putna isprava* je strana putna isprava i putna isprava za stranca
3. *Prijevoznik* je fizička ili pravna osoba koja ima registriranu djelatnost pružanja usluga prijevoza osoba
4. *Poslodavac* je pravna ili fizička osoba koja je sa strancem zasnovala radni odnos ili se koristi njegovim radom
5. *Dnevni migrant* je državljanin susjedne države u kojoj ima prebivalište i svakodnevno dolazi na rad u Republiku Hrvatsku i vraća se u matičnu državu
6. *Sezonski radnik* je stranac nastanjen u državi čiji je državljanin ili u kojoj ima odobren stalni boravak i koji je s poslodavcem sa sjedištem u Republici Hrvatskoj sklopio ugovor o obavljanju određenog posla u određenom vremenskom razdoblju koje nije duže od 6 mjeseci

Smatra se da je stranac ušao u Republiku Hrvatsku kada je na graničnom prijelazu prošao mjesto obavljanja granične kontrole, a u ostalim slučajevima kada je prešao graničnu crtu (Narodne novine 2011).

Stranac može boraviti u Republici Hrvatskoj na kratkotrajnom boravku, privremenom ili stalnom boravku (Narodne novine 2011).

Stranac u Republici Hrvatskoj može raditi na temelju izdane dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano, može raditi samo na onim poslovima za koje mu je izdana dozvola za boravak i rad ili potvrda o prijavi rada i samo kod onog poslodavca s kojim je zasnovao radni odnos, te poslodavac može zaposliti stranca samo na onim poslovima za koje mu je izdana dozvola za boravak i rad, odnosno potvrda o prijavi rada, a ne smije zapošljavati stranca koji nezakonito boravi u Republici Hrvatskoj niti se koristiti njegovim radom (Narodne novine 2011).

4.2 CIJEPLJENJE

4.2.1 KOGA TREBA CIJEPITI?

Cijepiti treba **dojenčad** i **odrasle osobe**. Rizik obolijevanja od nekih zaraznih bolesti je veći u dojenčadi u odnosu na stariju djecu i odrasle osobe. Dojenčad treba cijepiti po preporučenim smjernicama, odnosno kalendaru cijepljenja. Odrasle osobe treba procjepljivati zbog mogućeg slabljenja imuniteta u obliku dodatnih „booster“ doza. Odrasle osobe koje boluju od kroničnih bolesti kao što su KOPB, astma, dijabetes, podložnije su obolijevanju od zaraznih bolesti, te ih je potrebno obavezno cijepiti protiv gripe svake godine, a protiv pneumokokne infekcije svakih 5 godina.

U odraslih osoba **migrantske populacije** cijepljenje može biti od ključne važnosti za sprečavanje obolijevanja i širenja zaraznih bolesti i očuvanja zdravlja, jer migranti koji se

useljavaju u određenu zemlju u kojoj inače ne žive, možda nisu primili cjepiva koja se inače daju rutinski. Osim toga, loši životni i radni uvjeti migranata, povećavaju rizik obolijevanja od bolesti koje bi se cijepljenjem mogle spriječiti (Promovax, Metodološki alati namijenjeni zdravstvenom djelatniku).

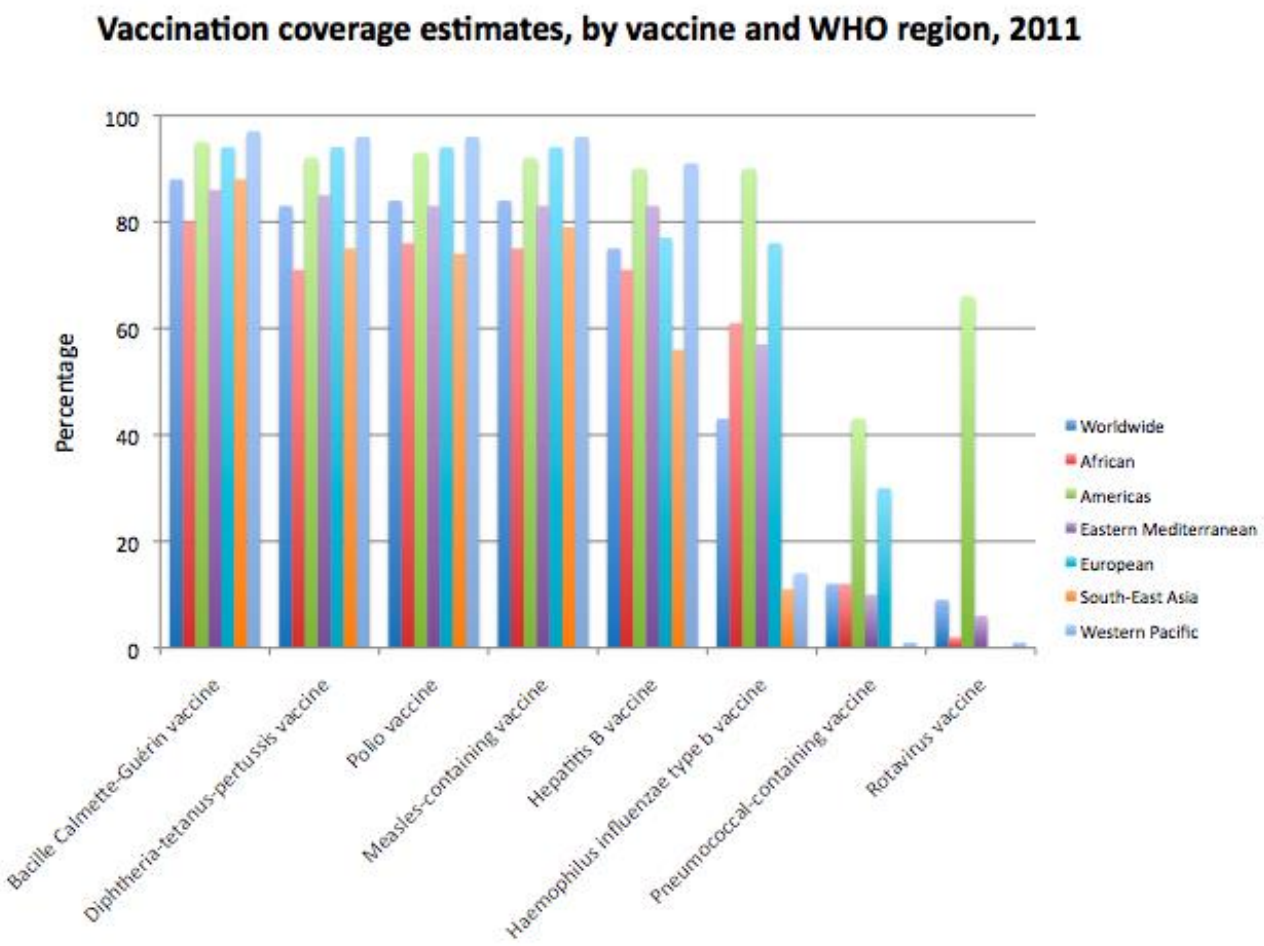
4.2.2 PODACI O PROCIJEPLJENOSTI

S obzirom da je karakteristika migrantskih populacija stalna seoba, odnosno promjena mjesta boravka, podaci o procijepljenosti često nisu dostupni, te pribavljanje istih može biti problematičan zadatak. Važno je prikupiti svu medicinsku dokumentaciju, primjerice pisane dokaze o procijepljenosti migranata, ukoliko je to moguće.

U idealnom slučaju, ako migrant posjeduje medicinsku dokumentaciju, ista bi trebala sadržavati podatke o svakoj dozi cjepiva koju je primio, datumu cijepljenja i zdravstvenom djelatniku koji je cjepivo dao.

Ukoliko dokumentacija nije dostupna, treba pretpostaviti da migrant nije uopće cijepljen i dati mu sva medicinski opravdana cjepiva prema kalendaru cijepljenja, odnosno rasporedu nadoknade propuštenih cjepiva, koji se primjenjuje u državi u koju je migrant pristigao. Potrebno je provesti serološko testiranje u svrhu određivanja titra protutijela na određene bolesti koje je cijepljenjem moguće spriječiti.

Nakon cijepljenja, migrantu je potrebno uručiti primjereno ispunjenu „Međunarodnu svjedodžbu o procijepljenosti ili profilaksi“ (Promovax, Metodološki alati namijenjeni zdravstvenom djelatniku).

Slika 2. Procijepljenost u svijetu prema SZO

Izvor: www.blogs.nature.com 2014

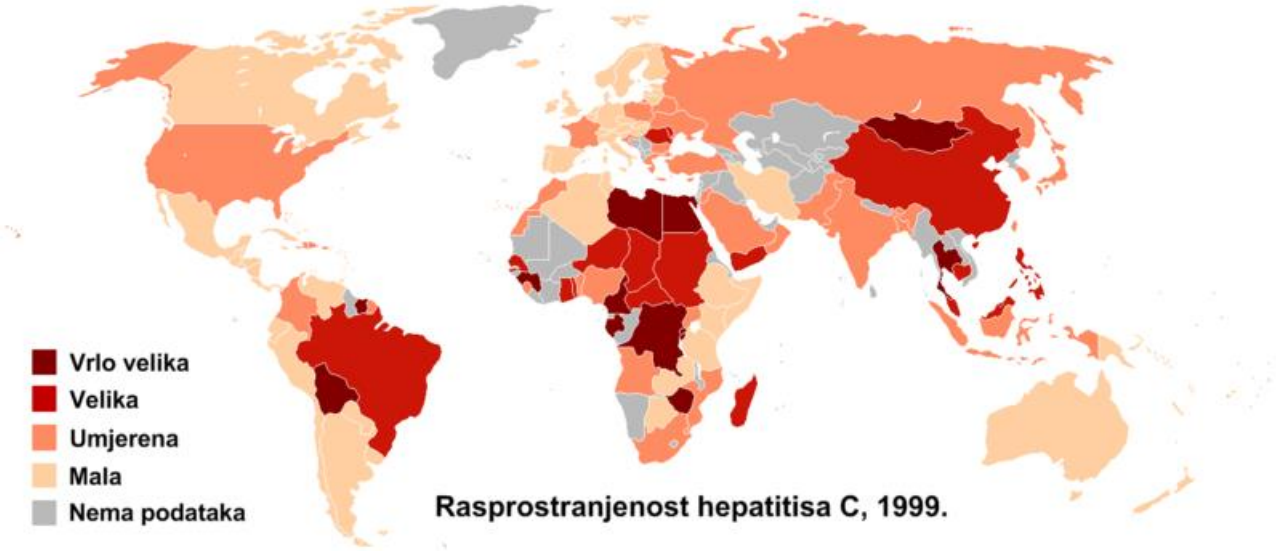
4.2.3 PROCJENA RIZIKA OBOLIJEVANJA MIGRANATA OD VIRUSNO PRENOSIVIH BOLESTI I POTREBA ZA CIJEPLJENJEM

Pri procjeni rizika obolijevanja migranta od virusno prenosivih bolesti, u obzir treba uzeti sljedeće: dob, spol, dostupnu dokumentaciju o procijepljenosti, anamnezu, procjenu kontraindikacija, zemlju podrijetla migranta, vrstu posla koji obavlja u zemlji-domaćinu, obiteljsku situaciju-uvjete u kojima migrant živi.

Iz **anamneze** treba saznati o mogućim **čimbenicima rizika** kao što su imunosupresija, dijabetes, plućna bolest, te **fiziološka stanja** migranta, kao što je primjerice trudnoća.

U **procjeni kontraindikacija** potrebno je utvrditi postoje li **apsolutne kontraindikacije**, primjerice teška alergijska reakcija na ranije primljena cjepiva, encefalopatija ili teška imunodeficijencija. Od **relativnih kontraindikacija**, primjerice vrućica ili nekakvo akutno stanje, odnosno akutna bolest.

U nekim zemljama je učestalost određenih VPD-a veća, stoga je potrebno napraviti probir na određene zarazne bolesti s obzirom na zemlju podrijetla migranta, odnosno zemlju iz koje dolazi.

Slika 3. Rasprostranjenost hepatitisa C

Izvor: www.wikipedia.org 2014

Tablica 5. Preporuke glede procjepljivanja radnika (Zimmerman 2005)

ZANIMANJE	CJEPIVO
Zdravstveni djelatnici	
Svi djelatnici izravno uključeni u skrb o bolesnicima, osoblje staračkih domova, zdravstveni djelatnici koji o bolesnicima skrbe u njihovim domovima, stažisti i administrativno osoblje	Hepatitis B Sezonska gripa Hripavac Ospice Zaušnjaci Crljenac Vodene kozice
Djelatnici zaposleni u službama javne sigurnosti	
Policija i djelatnici hitnih službi Vojno osoblje Osoblje popravnih domova Djelatnici hitnih medicinskih službi	Hepatitis B Gripa
Djelatnici komunalnih službi	
Djelatnici dječjih vrtića, dnevnih boravaka školskih ustanova, učitelji i nastavnici	Vodene kozice Hripavac Meningokokne infekcije Gripa Ospice-zaušnjaci-crljenac
Zaposlenici u tzv. seks-industriji	
	Hepatitis A Hepatitis B
Vodoinstalateri, djelatnici sanitarnih službi i drug djelatnici koji redovito dolaze u doticaj s netretiranim otpdnim vodama	
	Hepatitis A
Građevinski radnici	
	Tetanus
Osobe koje dolaze u doticaj sa životinjama	
Radnici u klaonicama, prijevoznici žive stoke, veterinari, šišači ovaca te uzgajivači stoke i ovaca te radnici na mliječnim farmama Radnici zaposleni u peradarstvu i peradarskoj industriji	Q-groznica Bjesnoća Gripa
Laboratorijski djelatnici	
	Hepatitis A Hepatitis B Bjesnoća Tifus Poliomijelitis

Vrsta posla koju radnici migranti obavljaju i određeni čimbenici okoliša s kojima dolaze u susret donose povećane rizike za obolijevanje od određenih zaraznih bolesti. Osim toga, **životni uvjeti** kao što je boravak u sabirnim centrima, zatvorima i ustanovama koje osiguravaju dugoročnu skrb, donose veći rizik od obolijevanja od gripe, hepatitisa B i meningokoknog meningitisa (Promovax, Metodološki alati namijenjeni zdravstvenom djelatniku).

4.2.4 NEOBAVEZNO I OBAVEZNO CIJEPLJENJE PUTNIKA

Putnici se prije putovanja mogu, u odgovarajućim centrima u kojima se provode neobavezna cijepljenja odraslih osoba i djece, cijepiti protiv određenih zaraznih bolesti, uz izdavanje potvrde o cijepljenju, odnosno međunarodnog certifikata o cijepljenju (za putnike). Osim toga, postoje i obavezna cjepiva koja moraju primiti, ovisno u koje podneblje putuju (**www.stampar.hr 2014).**

.Tablica 6. Cjepljenje putnika (www.stampar.hr 2014)

NEOBAVEZNA CJEPIVA	OBAVEZNA CJEPIVA
Difterija-tetanus	Žuta groznica
Gripa (sezonski)	Meningokokni meningitis
Hepatitis A	
Hepatitis B	
HPV	
Kolera	
Krpeljni meningoencefalitis	
Meningoencefalitis ACWY135	
Ospice	
Pneumokokna bolest	
Rubeola	
Tetanus	
Trbušni tifus	
Vodene kozice	
Zaušnjaci	
Žuta groznica	

4.2.5 KAKO POVISITI STOPU PROCIJEPLJENOSTI MIGRANATA

Uloga liječnika u radu s migrantima je od velike važnosti. Liječnici bi se trebali upoznati s populacijom migranata koja obitava na njihovom području, te svoje pacijente-migrante upoznati s načinom funkcioniranja zdravstvenog sustava u svojoj zemlji. Upoznati migrante s preporukama glede procjepljivanja, te uključivanja u programe procijepljenosti pedijatrijske populacije, predškolske djece i radnika, prije početka zapošljavanja na određenim radnim mjestima i pružiti im odgovarajuće informacije. Ukoliko postoji problem jezične barijere, liječnik bi trebao imati prevoditelja ili posrednika koji bi mu olakšao u premošćivanju iste. Osim toga, u populaciji migranata mogu postojati neka kriva poimanja o cijepljenju s obzirom na njihovu kulturu i religiju, ali i nedostatak znanja i informiranosti o istom, te im je potrebno dodatno objasniti korisnost procjepljivanja.

Liječnik bi, prema preporukama zdravstvenog programa Europske Unije, trebao migrante uputiti na određena mjesta gdje se mogu cijepiti, odnosno uručiti im popis adresa cjepnih stanica, dati im informacije o radnom vremenu istih, provjeriti trebaju li se naručiti na cijepljenje, te im dati točan telefonski broj i objasniti koju dokumentaciju pri dolasku na cijepljenje moraju imati uza se (npr. osobna iskaznica, zdravstvena iskaznica, knjižica cijepljenja, iskaznica zdravstvenog osiguranja) (Promovax, Metodološki alati namjenjeni zdravstvenom djelatniku).

4.3 LIJEČNIČKI PREGLED

Svjetska zdravstvena organizacija, na skupštini u svibnju 1996. godine usvojila je deklaraciju "Zdravlje na radu za sve". U točki 2. Deklaracije piše: **Pristup službama medicine rada mora se omogućiti svim radnicima svijeta bez obzira na njihovu dob, spol, nacionalnu pripadnost, profesiju, vrstu zaposlenja, te veličinu ili položaj radnog mjesta** (WHO Declaration on Occupational Health for All 1994).

Planom i programom mjera specifične zdravstvene zaštite radnika utvrđuju se mjere specifične zdravstvene zaštite radnika te se utvrđuju subjekti, koji su obvezni osigurati i provoditi mjere zdravstvene zaštite radnika (Narodne novine 2008).

Ciljevi provedbe „Plana i programa mjera specifične zdravstvene zaštite":

1. Povećati razinu zdravlja radnika u cjelini uz smanjenje prevalencije čimbenika rizika za zdravlje provedbom programa promocije zdravlja
2. Smanjiti pobol, smrtnost i invalidnost od bolesti, ozljeda i stanja na koja se može djelovati preventivnim mjerama i učinkovitom zdravstvenom zaštitom
3. Provedba posebne skrbi za unaprijeđenje zdravlja radnika pod povećanim rizikom

Mjere specifične zdravstvene zaštite radnika iz obveznog zdravstvenog osiguranja zaštite zdravlja na radu koje osigurava Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu jesu (Narodne novine 2008):

1. **Preventivni pregledi** radnika s obzirom na radne uvjete te opasnosti, štetnosti i napore pri obavljanju poslova
2. **Prethodni pregledi** radnika prije zaposlenja na poslovima s posebnim uvjetima rada, provođenja pregleda i pretraga, posebno funkcionalnog ispitivanja organa i

organskih sustava, u svrhu ocjene radne sposobnosti u odnosu na zahtjeve poslova s posebnim uvjetima rada

Opća radna zdravstvena sposobnost temelj je za ocjenu posebne zdravstvene radne sposobnosti. Prilikom periodičnih pregleda radnika koji su izloženi visokim zdravstvenim rizicima na radu obavljaju se neophodne pretrage za ocjenu opće radne sposobnosti kao i potrebne pretrage za donošenje ocjene o posebnoj zdravstvenoj sposobnosti.

Tablica 6. Opća zdravstvena sposobnost (Hrvatsko društvo za medicinu rada 2012).

	PRETHODNI PREGLED	PERIODIČNI PREGLED	NAPOMENE
1	Anamneza (osobna, obiteljska, radna, socijalna)	Nadopuna anamneze	
2	Klinički pregled s osnovnim biometrijskim parametrima	Klinički pregled s osnovnim biometrijskim parametrima	
3	Osnovni laboratorijski nalazi: KKS, L, SE, GUK, urin, GGT	Osnovni laboratorijski nalazi: KKS, L, SE, GUK, urin, GGT	Preporuke: a) KKS b) Kolesterol, trigliceridi,urea, kreatinin c) PSA, okultno krvarenje u stolici (>50g)
4	Rtg pluća (po indikaciji)	Rtg pluća (po indikaciji)	
5	Vidne funkcije: vid na blizinu i daljinu, kolorni vid, dubinski vid	Vidne funkcije (po indikaciji)	
6	Testiranje sluha	Testiranje sluha (po indikaciji)	
7	EKG	EKG	
8	Spirometrija	Spirometrija	
9	Ostali pregledi (po indikaciji)	Ostali pregledi (po indikaciji)	

Tablica 7. Liječnički pregledi prema sektorima zapošljavanja (Hrvatsko društvo za medicinu rada 2012).

	PREDHODNI PREGLED	PERIODIČNI PREGLED	ROKOVI
Poslovi koji zahtjevaju odgovornost za sigurnost drugih i okoliša	1. Anamneza 2. Klinički pregled 3. KKS, GUK, SE, EKG 4. Spirometrija 5. Audiometrija 6. Vidne funkcije 7. Psihologijsko testiranje	1. Anamneza, dopuna 2. Klinički pregled 3. KKS, GUK, SE, EKG 4. Spirometrija 5. Audiometrija 6. Vidne funkcije 7. Psihologijsko testiranje	2 godine 6-48 mjeseci
Rad na visini (građevina)	1. Anamneza 2. Klinički pregled 3. Neurološki pregled 4. Ispitivanje ravnoteže 5. KKS, GUK, SE, EKG 6. Spirometrija 7. Audiometrija 8. Vidne funkcije 9. Psihologijsko testiranje 10. ORL, vestibulogram	1. Anamneza, dopuna 2. Klinički pregled 3. Neurološki pregled 4. Ispitivanje ravnoteže 5. KKS, GUK, SE, EKG 6. Spirometrija 7. Audiometrija 8. Vidne funkcije 9. Psihologijsko testiranje 10. ORL, vestibulogram	1 godina 6-24 mjeseca
Ronilački poslovi	1. Anamneza 2. Klinički pregled 3. Neurološki pregled 4. KKS, GUK, SE, EKG 5. Spirometrija 6. Audiometrija 7. Step-test 8. Vidne funkcije 9. Psihologijsko testriranje 10. ORL,vestibulogram 11. Ergometrija 12. Rtg pluća	1. Anamneza, dopuna 2. Klinički pregled 3. Neurološki pregled 4. KKS, GUK, SE, EKG 5. Spirometrija 6. Audiometrija 7. Step-test 8. Vidne funkcije 9. Psihologijsko testriranje 10. ORL,vestibulogram 11. Ergometrija 12. Rtg pluća	1 godina 6-24 mjeseca
Vatrogasci, pomorci, piloti, željezničari, policija	1. Anamneza 2. Klinički pregled 3. Neurološki pregled 4. KKS, GUK, SE, EKG 5. Spirometrija 6. Audiometrija 7. Step-test 8. Vidne funkcije 9. Psihologijsko testiranje 10. ORL, vestibulogram 11. Ergometrija 12. Rtg pluća	1. Anamneza, dopuna 2. Klinički pregled 3. Neurološki pregled 4. KKS, GUK, SE, EKG 5. Spirometrija 6. Audiometrija 7. Step-test 8. Vidne funkcije 9. Psihologijsko testiranje 10. ORL, vestibulogram 11. Ergometrija 12. Rtg pluća	1 godina 6-24 mjeseca

4.3.1 LIJEČNIČKI PREGLED ZA RAD U INOZEMSTVU

Kod ovog pregleda utvrđuje se opće zdravstveno i psihofizičko stanje kandidata prije zasnivanja radnog odnosa. Kod odlaska na rad u inozemstvo potrebno je napraviti uz osnovni **klinički pregled** i **Rtg pluća**, a za odlazak u pojedine zemlje i **testiranje na HIV** (www.euromedica.hr 2014).

5. HIV/AIDS

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, u svijetu ima preko 33,5 milijuna zaraženih HIV-om, dok na Europu otpada oko 2 milijuna oboljelih od ukupnog broja. Prema dosadašnjim epidemiološkim istraživanjima, Hrvatska pripada u zemlje s niskom incidencijom i niskom prevalencijom zaraženih HIV-om. U razdoblju od 1985. do 2012. godine, registrirane su 943 osobe oboljele od AIDS-a u Republici Hrvatskoj, te se godišnje registrira oko 15 novooboljelih osoba (Epidemiologija HIV infekcije i AIDS-a u Hrvatskoj 2011).

Slika 2. HIV virus

Izvor:www.rhrealitycheck.org 2014

Kako je većina oboljelih od AIDS-a, zarazu dobila u inozemstvu, postoji povećana potreba da se radnike migrante koji žive i rade u inozemstvu, obuhvati preventivnim programima kako bi očuvali kako svoje, tako i zdravlje svojih partnera. Prema dosadašnjim istraživanjima, radnici migranti pripadaju skupini pod povećanim rizikom od zaraze zbog putovanja u zemlje s visokom prevalencijom HIV-a i neodgovornog spolnog ponašanja. Mjere prevencije bi se trebale usmjeriti upravo na edukaciju o odgovornom spolnom

ponašanju, što zahtjeva sustavan zdravstveno odgojni rad, suradnju državnih institucija s poslodavcima i predstavnicima radnika. Jedan od ciljeva je borba protiv stigme i diskriminacije oboljelih od AIDS-a (Knežević 2012).

U Hrvatskoj je osnovan program pod nazivom **„Hrvatski nacionalni program za prevenciju HIV/AIDS-a za razdoblje od 2011. do 2015. godine“**. Glavni cilj programa je osigurati nisku razinu pobola od HIV infekcije i AIDS-a u Republici Hrvatskoj. Dio planiranih aktivnosti u koji je uključen Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu (HZZZSR) i medicina rada je usmjeren na smanjenje prijenosa infekcije među radnicima migrantima, pomorcima i članovima posade. Aktivnosti uključuju promoviranje dobrovoljnog, anonimnog i besplatnog savjetovanja i testiranja, održavanje edukativnih radionica, te provođenje kontinuiranog savjetovanja o samnjenju rizika od HIV-a. Preporučava se obvezati poslodavce radnika migranata da organiziraju, uz osposobljavanje ili paralelno s osposobljavanjem za siguran rad, zdravstvenu edukaciju o spolno prenosivim bolestima i HIV/AIDS-u (Knežević 2012).

U istraživanju Međunarodne organizacije za migracije (IOM) pod nazivom „Informiranost o HIV/AIDS-u, stavovi i seksualno ponašanje radnika migranata u Republici Hrvatskoj“, poseban naglasak je stavljen na migracije pomoraca na trgovačkim brodovima i građevinskih radnika, s obzirom da pripadaju većinskoj migrantskoj radnoj populaciji u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno u razdoblju od prosinca 2003. do svibnja 2004. godine. Korišten je upitnik koji su radnici ispunjavali sami, u sklopu obaveznog periodičnog zdravstvenog pregleda.

Prema istraživanju, prevalencija i incidencija HIV/AIDS-a je najveća među pomorcima, zbog specifičnosti radnih i životnih uvjeta. Duga plovidba i udaljenost od partnera, te psihički stres kojima su pomorci izloženi, dovodi do učestalijeg rizičnog

ponašanja u odnosu na radnike drugih sektora, te se javlja tzv. „seksualni catering“ odnosno organizirani posjet seksualnih radnica brodovima. Samim time, povećava se rizik od zaraze HIV-om (Štulhofer 2004).

6. PROMOVAX

Promovax je bio trogodišnji projekt, financiran od strane Javnozdravstvenog programa DG SANCO, u kojem je sudjelovalo 11 pridruženih partnera iz 8 zemalja i 12 suradnih partnera iz 11 zemalja.

Cilj programa bio je promicanje procjepljivanja među populacijama migranata diljem Europe i na taj način se pokušalo doprinijeti iskorjenjivanju virusno prenosivih bolesti i smanenju socijalnih nejednakosti u javnome zdravstvu (Promovax, Metodološki alati namijenjeni zdravstvenom djelatniku).

6.1 ZAŠTO TAKAV PROJEKT?

Porastom migracija prema Europi i između Europskih zemalja, zdravstveni sustav se suočava s novim problemima oko osiguranja pristupačne, prikladne i kvalitetne zdravstvene skrbi za migrante, te se imunizacija migranata smatra jednim od bitnijih elemenata europskog zdravstvenog programa. Promovax povezuje različite institucije i organizacije u sudjelovanju u prevenciji i zdravstvenoj zaštiti radnika migranata. Ciljne skupine programa su i radnici migranti i zdravstveni djelatnici, kako bi se efikasnije promovirala imunizacija i podigla svijest o važnosti iste u Europi (www.promovax.eu 2014).

6.2. REZULTATI PROGRAMA

Načinjen je „Health Worker Kit Tool“ sa „korak po korak“ uputama i alatima za pristup i odabir imunizacije potrebne pojedinoj migrantskoj populaciji. Uz to, sustav sadržava i edukacijeske materijale namijenjene migrantima koji im daju potrebne informacije o procjepljivanju. Sustav je moguće preuzeti putem interneta i koristiti na sedam različitih jezika. Prema podacima, pokazan je značajan interes za isti, među migrantima i zdravstvenim djelatnicima (www.europa.eu 2014).

ZAKLJUČAK

Migracije su postojale oduvijek i postupno se povećavao broj ljudi koji migriraju, te su se mijenjali razlozi zbog kojih migriraju. Globalizacija je samo olakšala taj proces i pružila puno veće mogućnosti i lakše odvijanje istih. U današnje vrijeme, postalo je sasvim normalno živjeti u jednoj državi, a raditi u drugoj, putovati često, čak i svakodnevno, te se prilagodba društva na takav stil života odvija različito u pojedinim zemljama, ovisno o stupnju obrazovanja i prosvjećenosti.

Edukacija je od ključne važnosti ako želimo zaštiti vlastito zdravlje i zdravlje drugih. Informiranost društva o mogućim rizičnim čimbenicima, važnosti procjepljivanja i sprečavanja širenja zaraza, te suradnja zdravstvenog sustava, u vidu prevencije bolesti i narušavanja kvalitete života jedan je od ključnih čimbenika u osiguranju sigurne i bolje budućnosti. Moramo mijenjati mišljenje, utjecati na svijest i educirati društvo, jer jedino na taj način možemo poboljšati budućnost kako drugima, tako i sebi.

“Svijet koji smo stvorili proizvod je razmišljanja i ne možemo ga promijeniti ako ne promijenimo svoje razmišljanje.” (Albert Einstein).

ZAHVALE

Zahvaljujem se svom mentoru, dr.sc. Milan Milošević, dr.med. na suradnji i pomoći tijekom pisanja diplomskog rada. Zahvaljujem se svojim roditeljima i sestri na podršci.

LITERATURA

1. Bubaš, M., Knežević, B., Krišto, D., Mihalinac-Bolanča, M., Pejinović, N., Bogadi-Šare, A. (2013): Utjecaj životnih i radnih uvjeta radnika migranata. Sigurnost;55(4):333–339.
2. Čačić-Kumpes, J., Gregurović, S., Kumpes, J. (2012): Migracija, integracija i stavovi prema imigrantima u Hrvatskoj. Revija za sociologiju;42(3):305-336.
3. Europska konvencija (2004): Nacionalni program RH za pridruživanje Europskoj uniji. URL:http//www.mvpei.hr/ei/download/2005/01/19/NPPEU_2004_1.pdf, accessed at 20.11.2013.
4. Giddens, A. (2007): Sociologija. Zagreb: Nakladni zavod Globus: 242-279
5. Greiner, N., Knežević, B., Mustajbegović, J., Zavalić, M. (2006): HIV/AIDS priručnik u medicine rada i sporta. IOM, Zagreb
6. Hrvatsko društvo za medicinu rada, Hrvatskog liječničkog zbora (2012): Smjernice za zdravstvene preglede zaposlenih. URL:http://www.hlz.hr/smjernice/Smjernice_za_zdravstvene_preglede_zaposlenih_2012.pdf, accessed at 14.4.2014.
7. Knežević, B., Šarić, I., Krišto, D. (2010): Zdravstveni rizici radnika migranata. Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, Zagreb
8. Knežević B. (2012): Prevencija HIV/AIDS-a u populaciji radnika migranata. Sigurnost;54(4):383-388.
9. Kosanović Ličina, M. (2014): Rizici od zaraznih bolesti u populaciji radnika migranata. Sigurnost;56(4):355-364.
10. Lončar, J. (2005): Globalizacija-pojam, nastanak i trendovi razvoja. Geoadria;10(1):91-104.

11. Mesić, M. (2002) Međunarodne migracije: tokovi i teorije. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za sociologiju.
12. Narodne novine, Uredba o graničnim prijelazima u Republici Hrvatskoj, 2013. URL:http://hidra.srce.hr/arhiva/263/104255/narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_79_1630.html, accessed at 17.3.2014.
13. Narodne novine, Zakon o nadzoru državne granice, 2003. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_10_173_2501.html, accessed at 17.3.2014.
14. Narodne novine, Zakon o strancima, 2011. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_130_2600.html, accessed at 17.3.2014.
15. Narodne novine, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, 2008. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_12_150_4097.html, accessed at 17.3.2014.
16. Promovax (2010): Metodološki alati namijenjeni zdravstvenom djelatniku.
17. Promovax (2010): Znate li sve o cjepivima?
18. Služba za epidemiologiju zaraznih bolest, Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2011): Epidemiologija HIV infekcije i AIDS-a u Hrvatskoj. URL: http://hzjz.hr/epidemiologija-hiv-infekcije-i-aids-a-u-hrvatskoj/, accessed at 26.4.2014.
19. Štulhofer, A (2004): Informiranost o HIV/AIDS-u, stavovi i seksualno ponašanje radnika migranata u Republici Hrvatskoj. IOM
20. Štulhofer, A. (2006): Rizici zaraze HIV-om među hrvatskih radnicima migrantima 2004.-2006., IOM, Zagreb
21. Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina (2013): Akcijski plan za uklanjanje prepreka u ostvarivanju pojedinih prava u području integracije stranaca u hrvatsko društvo za razdoblje od 2013. do 2015.

URL:http://www.mup.hr/UserDocsImages/minstarstvo/2013/MIGRACIJSKA%20POLITIKA%202013-2015.pdf, accessed at 10.3.2014.

22. Zimmerman, S. (2005): Vaccines for pearsons at high risk due to medical conditions, occupations, environment or lifestyle. J Fam Pract;54(1):27-36.
23. World Health Organization (1994): WHO Declaration on Occupational Health for All. Geneva.

    URL: http://www.who.int/occupational_health/publications/declaration/en/, accessed at 10.3.2014.
24. http://ec.europa.eu/eahc/documents/health/conference_15_10_2012/Session_4/project_11_-_PROMOVAX.pdf, accessed at 17.4.2014.
25. http://www.promovax.eu/index.php/promovax/project/pro1, accessed at 17.4.2014.
26. *http://www.euromedica.hr/lijecnicki-pregledi-medicine-rada/lijecnicki-pregledi-za-rad-u-inozemstvu/*, accessed at 17.4.2014.
27. *http://www.stampar.hr/Default.aspx?sec=211*, accessed at 15.4.2014.

ŽIVOTOPIS

Rođena sam 23.05.1989. u Slavonskom Brodu, gdje sam završila osnovnu i srednju školu. Pohađala sam Osnovnu školu „Hugo Badalić“, te ju završila sa odličnim uspjehom. Prirodoslovno-matematičku gimnaziju „Matija Mesić“, sam upisala 2004. godine i također završila sa odličnim uspjehom. Tijekom školovanja pokazala sam veliki interes za biologiju u području genske terapije, sudjelovala u natjecanjima iz fizike, matematike i engleskog jezika, pohađala likovne radionice i osvojila prvo mjesto u slikanju na državnoj razini. Medicinski fakultet u Zagrebu sam upisala 2008. godine. U slobodno vrijeme bavim se atletikom i slikanjem.